

Centrum Studiów Zaawansowanych Politechniki Warszawskiej

Pl. Politechniki 1, 00-661 Warszawa, tel./fax +48 22 234 6003 (6002), www.csz.pw.edu.pl

Uczelniana Oferta Studiów Zaawansowanych SYLABUS 2016/2017	
Nazwa przedmiotu	Zasady wariacyjne w naukach przyrodniczych (ZWNP)
Liczba punktów ECTS <i>laboratorium, prace terenowe itp.</i>	Proponowana liczba punktów: 3 ECTS

Osoby prowadzące	Tytuł naukowy	Imię i nazwisko	Katedra / Instytut/ Centrum/ Inne
	Prof. dr hab.	Jerzy Kijowski	CFT PAN
Osoba odpowiedzialna za przedmiot	Prof. dr hab.	Jerzy Kijowski	CFT PAN

Semestr studiów	Semestr letni 2017
Typ przedmiotu (możliwości wyboru) obowiązkowy O fakultatywny F	F
Wymagania wstępne Zakres wiadomości / kompetencji / umiejętności, jakie powinien już posiadać student przed rozpoczęciem nauki przedmiotu, a także specyfikacja innych przedmiotów lub programów, które należy zaliczyć wcześniej.	Wymagane wykształcenie matematyczne w zakresie analizy matematycznej, algebry liniowej oraz geometrii analitycznej odpowiadające studiom licencjackim na wydziałach nauk ścisłych (matematyka, fizyka, chemia) lub inżynierskich.
Poziom przedmiotu Podstawowy P Średniozaawansowany Ś Zaawansowany Z	Średniozaawansowany
Charakter zajęć , liczba godzin w semestrze, liczba godzin w tygodniu. 1) podać rodzaj prowadzonych zajęć dla danego przedmiotu: wykłady (W); ćwiczenia (Ć); laboratorium (L); projekt (P) 2) podać liczbę godzin w tygodniu np. W - 2; Ć - 2; L - 3; P - 0 3) podać liczbę godzin w semestrze	W – 2 godz. w tygodniu, łącznie: 30 godzin

np. W - 30; Ć - 30; L - 45; P - 0	
Sugerowana liczba godzin pracy własnej	45 godzin obejmuje : 30 godzin przygotowywanie się słuchacza do wykładów, 15 – przygotowywanie się słuchacza do egzaminu.
Całkowita liczba godzin:	75 godzin
Aspekty międzynarodowe (jeśli są)	
Język wykładowy	polski
Cel przedmiotu Opis zakładanych kompetencji i umiejętności, jakie student nabywa w wyniku zaliczenia przedmiotu.	Celem zajęć jest zapoznanie się z rachunkiem wariacyjnym jako podstawowym narzędziem teorii optymalizacji. Jednak znaczenie metod wariacyjnych wykracza daleko poza klasyczne problemy maksymalizacji zysku czy minimalizacji czasu lub energii: w dynamice czy teorii pola zasady te nie prowadzą do żadnej optymalizacji (choć w XVIII w. stały się podstawą filozofii „Świata najlepszego z możliwych”). Pokażemy, że zasady wariacyjne są równoważne teorii relacji symplektycznych. Słuchacz otrzyma szeroki przegląd tych wszystkich zjawisk i nabędzie podstawowych umiejętności w posługiwaniu się technikami wariacyjnymi.
Treść przedmiotu treści merytoryczne przedmiotu dla każdej składowej przedmiotu tj. dla W; Ć; L; P. Uwaga: maksymalna objętość tekstu to 1 standardowa strona A4 <ol style="list-style-type: none"> 1. Czy linia prosta jest najkrótsza? Równanie Eulera-Lagrange’a dla całek pojedynczych. 2. Optyka geometryczna. Prawo Snell’a i zasada wariacyjna Fermata. 3. Symetrie a prawa zachowania. 4. Problem brachistochrony i jego historia. 5. Problemy jednorodne. Równanie linii geodezyjnej. 6. Więzy. Problem izoperymetryczny. Krzywa łańcuchowa 7. Zasada wariacyjna Hamiltona. Lagranżowskie sformułowanie mechaniki. 8. Zasada Maupertuis a „teleologia”. 9. Relacje symplektyczne. Przykłady: równowaga statyczna, termodynamika, 10. Struktury symplektyczne generowane przez zasadę wariacyjną. 11. Hamiltonowskie sformułowanie mechaniki. 12. Zasada wariacyjna jako prawo składania relacji symplektycznych. 13. Zasady wariacyjne dla całek wielokrotnych. 14. Wariacyjne sformułowanie ważnych teorii fizycznych: elektrodynamika, mechanika ośrodków ciągłych, ogólna teoria względności. 15. Elementy teorii kontroli. Zasada minimum Pontryagina. 	
Spis zalecanych lektur	
LP.	Autor, Tytuł, Wydawnictwo,
1.	I.M.Gelfand, S.W.Fomin: <i>Rachunek wariacyjny</i> , PWN Warszawa
2.	D.Liberzon: <i>Calculus of variations and optimal control theory</i> , Princeton University Press
3.	J. Kijowski <i>Geometria różniczkowa jako narzędzie nauk przyrodniczych</i> , P.W. Warszawa
Metody oceny (ocena, egz. pisemny, egz. ustny, projekt)	Egzamin pisemny i ustny. Wystawiane jedynie oceny za zaliczenie wykładów.

Uwagi dodatkowe	Zajęcia odbędą się, jeżeli zapisze się co najmniej 20 osób.
------------------------	---

Tabela 1. Efekty kształcenia

Numer (symbol)	Efekty kształcenia słuchacza, który zaliczył przedmiot, potrafi	Sposób weryfikacji osiągnięcia efektu
	WIEDZA	
ZWNP_W1	Zna warunki konieczne występowania ekstremum dla całek jedno- i wielokrotnych i potrafi wyprowadzić równania Eulera-Lagrange'a dla danego funkcjonału.	Egzamin
ZWNP_W2	Zna historię klasycznych problemów wariacyjnych: brachistochrona, ortodroma, krzywa łańcuchowa, problem izoperymetryczny.	Egzamin
ZWNP_W3	Zna podstawowe fakty z teorii relacji symplektycznych i potrafi ich użyć do analizy problemów wariacyjnych.	Egzamin
	UMIEJĘTNOŚCI	
ZWNP_U1	Potrafi efektywnie rozwiązywać klasyczne problemy wariacyjne.	Egzamin
ZWNP_U2	Potrafi posługiwać się geometrią symplektyczną w hamiltonowskim sformułowania mechaniki i teorii pola.	Egzamin
ZWNP_U3	Zna przykłady i potrafi rozróżniać zasady „eliptyczne”, prowadzące do optymalizacji, od problemów „hiperbolicznych”, opisujących dynamikę procesów fizycznych.	Egzamin
	KOMPETENCJE	
ZWNP_K1	Rozumie konieczność dalszego samokształcenia	Obserwacja na zajęciach, egzamin
ZWNP_K2	Rozumie znaczenie metod wariacyjnych w nauce	Obserwacja na zajęciach.